

Załącznik
do Uchwały Nr XI/35/11
Rady Miejskiej w Jaworze
z dnia 30 marca 2011 r.

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
MIASTA JAWORA
NA LATA 2011 – 2015**

Spis treści:

I. Wstęp – co to jest przemoc, rodzaje, objawy.

II. Założenia i podstawa prawna działania.

III. Diagnoza lokalna.

IV. Cele i zadania.

V. Finansowanie programu.

VI. Monitoring i ewaluacja programu.

I. Wstęp – co to jest przemoc, rodzaje i objawy.

Literatura socjologiczna wprowadza wiele definicji rodziny. Wszystkie one faktycznie sprowadzają się do określenia rodziny jako małej grupy społecznej, stanowiącej załazek szerszej społeczności. Rodzina jest podstawowym elementem struktury społecznej, niepowtarzalnym środowiskiem kształtującym osobowość, poglądy, styl życia, system norm i wartości. Ważną rolę w rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy jej członkami, oparte na miłości i zrozumieniu.

W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań. Relacje wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych jej członków stają się bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie i dotyka rodzin o różnym statusie społecznym.

Przemoc doznawana w rodzinie rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie i szkodliwe, dając o sobie znać w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej.

Przemoc w rodzinie – zwana także potocznie przemocą domową, to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (art. 2 ustawy o z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).

Rodzaje przemocy:

- Przemoc fizyczna - popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
- Przemoc psychiczna - wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.
- Przemoc seksualna - wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.
- Przemoc ekonomiczna - odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.

II. Założenia i podstawa prawna działania.

Program jest rozwinięciem założeń zawartych w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Jawora na lata 2009-2015, przyjętej Uchwałą nr XLI/215/09 Rady Miejskiej w Jaworze z dnia 29 września 2009 r., a dokładnie w Rozdziale X „Kwestia przemocy w rodzinie i uzależnień”. Program przeciwdziałania przemocy powstał w oparciu o zasady określone w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, ze zm.) oraz Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Głównym założeniem Gminnego Programu jest stworzenie systemu zintegrowanych działań we współpracy ze wszystkimi podmiotami działającymi na terenie Gminy Jawor w zakresie pomocy społecznej. Program będzie łączył zasoby kadrowe, rzeczowe, wiedzę, kompetencje umiejętności i doświadczenia takich podmiotów jak: Urząd Miejski w Jaworze, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworze, Komenda Powiatowa Policji w Jaworze, Sąd Rejonowy w Jaworze i Prokuratura Rejonowa w Jaworze, kuratorzy sądowi, placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doradztwa Metodycznego w Jaworze, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, parafie, stowarzyszenia i inne organizacje pozarządowe, placówki służby zdrowia. W sytuacjach wymagających interwencji kryzysowej koordynacją działań zajmować się będzie Zespół Interdyscyplinarny, w którym przedstawiciele podmiotów realizujących Program zdiagnozują sytuację rodziny wymagającej pomocy, ustalą plan działań i wyznaczą jego wykonawców (w tym powołają grupy robocze).

Program opierać się będzie w głównej mierze na profilaktycznym przeciwdziałaniu, poprzez monitorowanie środowisk w bieżącej pracy socjalnej, wczesnym rozpoznaniu zagrożeń, zdiagnozowaniu przyczyn i ustaleniu planu zaradczego. Istotną rolą podejmowanych w Gminnym Programie działań będą szeroko prowadzone kampanie informacyjne, programy edukacyjne, poradnictwo i doradztwo. Program zakłada także doskonalenie poprzez szkolenia kadr, przygotowanych do skutecznego zapobiegania i interwencji w razie kryzysu.

Te wszystkie elementy Gminnego Programu pomogą zmienić funkcjonujące nadal w świadomości wielu osób błędne wyobrażenie o skali zjawiska, jego skutkach społecznych, przyczynach i potrzebie stanowczego przeciwstawiania się tego typu problemom. Zmiana mentalności społecznej wspomże działania mające na celu zmniejszenie przemocy, zapewnienie bezpieczeństwa jej ofiarom, przełamanie obojętności wobec niej i pomoże w powszechnym napiętnowaniu tego zjawiska i jego sprawców. Ci ostatni objęci zostaną programami resocjalizacyjnymi, pomagającymi w leczeniu i w powrocie do prawidłowego funkcjonowania.

III. Diagnoza lokalna.

Diagnozę problemu sporządzono na podstawie posiadanych danych własnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworze i otrzymanych informacji za rok 2009 z Komendy Powiatowej Policji w Jaworze, Sądu Rejonowego w Jaworze, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaworze.

W wyniku analizy danych ustalono, że Poradnia Rodzinna przy MOPS w Jaworze objęła pomocą i wsparciem 27 ofiar przemocy domowej oraz 6 sprawców przemocy.

Komenda Powiatowa Policji w Jaworze podjęła 47 interwencji z wykorzystaniem procedury „Niebieskiej Karty”, prowadziła 64 postępowania znęcania się nad rodziną (w tym: w 19 przypadkach czynności zakończono aktem oskarżenia, 1 sprawa została przekazana do Sądu Rodzinnego w Jaworze celem dalszego prowadzenia, 28 prowadzonych czynności sprawdzających zakończono odmową wszczęcia dochodzenia, 16 spraw umorzono).

Sąd Rejonowy w Jaworze Wydział II Karny 18 osób (mieszkańców Jawora) skazał za przestępstwo znęcania się, co do 13 osób orzeczono środki karne z art. 41a Kodeksu Karnego (zakaz kontaktowania się, zbliżania się, opuszczania miejsca), co do 2 osób orzeczono obowiązek na podstawie art. 72 par.1 pkt 6 kk (obowiązek poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu, albo oddziaływaniom terapeutycznym).

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaworze przyjęła 89 wniosków o zobowiązanie do leczenia w zakładzie lecznictwa odwykowego (w tym: 57 wniosków złożonych przez Policję, 3 wnioski złożone przez MOPS w Jaworze, 1 wniosek złożony przez kuratora zawodowego, 28 wniosków złożonych przez członków rodzin). Komisja do Sądu Rejonowego w Jaworze skierowała 27 spraw. Dobrowolne leczenie w Poradni Uzależnień zadeklarowało 27 osób. W 13 przypadkach brak było podstaw do wszczęcia postępowania z powodu wydanego wcześniej przez sąd postanowienia o obowiązku do leczenia, brak cech uzależnienia, lub zmiany miejsca zamieszkania uczestnika postępowania. Zawieszono 19 spraw z powodu wycofania wniosku przez wnioskodawcę lub członka rodziny,

pozostałe spraw prowadzone w toku bieżącym. W 18 wnioskach skierowanych do Komisji przez Policję była prowadzona „Niebieska karta”.

Na terenie Miasta Jawora działają następujące instytucje, służby i organizacje, które w zakresie swoich kompetencji mają za zadanie przeciwdziałać przemocy w rodzinie:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworze (w tym: Poradnia Rodzinna, Świetlica Środowiskowa z elementami socjoterapii, Dzienny Ośrodek Wsparcia, Klub Integracji Społecznej),
- 2) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 3) Powiatowe Centrum Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doradztwa Metodycznego w Jaworze,
- 4) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (w tym: terapeuta realizujący program korekcyjno -edukacyjny dla sprawców przemocy,)
- 5) Klub środowiskowy „Mrowisko”,
- 6) poradnie dla osób uzależnionych,
- 7) Komenda Powiatowa Policji,
- 8) Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
- 9) Sąd Rejonowy,
- 10) Prokuratura Rejonowa,
- 11) placówki oświatowe (szkoły, przedszkola),
- 12) Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Osobom Uzależnionym oraz Ofiarom Przemocy "Azyl" w Jaworze,
- 13) kluby i świetlice – osiedlowe i parafialne.

1. Mocne strony Gminy Jawor w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- 1) Dobrze przygotowana i stale doskonaląca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny,
- 2) Znajomość problemu i dobrze działające służby zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych patologiami,
- 3) Dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi,
- 4) Poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym.

2. Słabe strony Gminy Jawor w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- 1) Niewystarczająca infrastruktura socjalna gminy,
- 2) Brak wypracowanych systemów wspomagania działań profilaktycznych,
- 3) Niewystarczająco spójny system współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin zagrożonych przemocą (prokuratura, policja, sądy, pomoc społeczna).

3. Zagrożenia dla mieszkańców Gminy Jawor w zakresie zjawiska przemocy:

- 1) Słaba kondycja ekonomiczna rodzin,
- 2) Mała wiedza osób doświadczających przemocy o możliwościach uzyskania pomocy,
- 3) Negatywne wzorce zachowań społecznych (w tym powielanie negatywnych wzorców przez dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych oraz w których panuje przemoc),
- 4) Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzin,
- 5) Mała wrażliwość społeczna wobec przemocy,
- 6) Problemy z uzależnieniami członków rodzin (uzależnienie od alkoholu, narkotyków, środków psychoaktywnych).

4. Szanse Gminy Jawor w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- 1) Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego,
- 2) Tworzenie strategii interwencyjnych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- 3) Budowanie systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, w tym mieszkania chronione i miejsca krótkotrwałego schronienia,
- 4) Kształtowanie postaw społeczności lokalnej wolnych od przemocy (działania edukacyjne, profilaktyczne, informacyjne),
- 5) Profesjonalizacja kadr związanych z pracą w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

- 6) Poprawa jakości systemu pomocy osobom uwikłanym w przemoc rodzinie poprzez wymianę informacji i umacnianie współpracy różnych instytucji w zakresie rozpoznawania przemocy wobec dorosłych i dzieci oraz podejmowanie działań mających na celu ich zatrzymanie,
- 7) Dostosowywanie działań programu w zakresie interwencji, informacji, edukacji, budowania systemu i działań zespołu interdyscyplinarnego do projektowanych zmian w przepisach prawnych.

IV. Cele i zadania.

Cel główny:

„Tworzenie warunków zapewniających rodzinie i jej członkom bezpieczeństwo, prawo do zachowania i poszanowania godności i dóbr osobistych oraz rozwój i funkcjonowanie w rodzinie wolnej od przemocy i agresji domowej.”

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie zjawiskom przemocy poprzez działania monitorujące, diagnozujące i uprzedzające występowanie istotnych problemów zagrażających bezpieczeństwu rodziny i jej członków.

ZADANIA	REALIZATORZY
Zbieranie i analizowanie danych na temat zjawisk sprzyjających występowaniu przemocy w środowiskach, rejestracja faktów przemocy	MOPS, KPP, Sąd i kuratorzy sądowi, pedagodzy szkolni, personel medyczny
Realizacja systemu „Niebieskiej karty”	KPP, MOPS
Diagnoza zjawisk i przyczyn występowania przemocy domowej, wytyczenie planu działań zaradczych dla środowisk zagrożonych aktami przemocy	MOPS, Zespół Interdyscyplinarny, KPP
Udzielanie wszechstronnej pomocy niezaradnym życiowo osobom i rodzinom, pomoc w likwidacji potencjalnych przyczyn występowania przemocy – aktywizacja na rynku pracy, poradnictwo i doradztwo prawne, psychologiczne, terapia rodzinna - nabywanie umiejętności rozładowywania stresu, mediacji i komunikacji, budowania dobrych relacji	MOPS, Poradnia Rodzinna przy MOPS, Zespół Interdyscyplinarny, organizacje pozarządowe, PUP, PCPP-PiDM.

Tworzenie urozmaiconej oferty zajęć pozalekcyjnych, zajęć wyrównawczych dla mniej zdolnych uczniów, uczenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, łagodzenia konfliktów, komunikacji, mediacji i budowania dobrych relacji rówieśniczych	Gmina Jawor, placówki oświatowe, GKRPA, MOPS (Dzienny Ośrodek Wsparcia, Świetlica środowiskowa i Poradnia Rodzinna), PCPP-PiDM.
--	---

2. Zapewnienie ofiarom przemocy bezpieczeństwa i ochrony izolującej od sprawców, pomocy socjalnej i terapeutycznej oraz wdrożenie programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców.

ZADANIA	REALIZATORZY
Wdrożenie opracowanego planu działań i procedur szybkiej interwencji kryzysowej w sytuacjach zaistnienia aktów przemocy w rodzinie	Zespół Interdyscyplinarny, MOPS (w tym Poradnia Rodzinna), Policja, Sąd, Kuratorzy, placówki służby zdrowia
Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej oraz wsparcia osobom dotkniętym przemocą – poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne, rodzinne, aktywizacja zawodowa wspomagająca usamodzielnienie się finansowe,	MOPS, parafie, organizacje pozarządowe
Umieszczanie osób i rodzin dotkniętych przemocą w bezpiecznym schronieniu dającym poczucie izolacji przed agresywnością sprawcy, pomoc prawna w działaniach separujących ofiary od sprawców przemocy,	MOPS, KPP, Sąd, kuratorzy
Zapewnienie schronienia i mieszkań dla ofiar przemocy, pomoc w adaptacji do nowych warunków mieszkaniowych	Gmina Jawor, MOPS
Wdrożenie terapeutycznych programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy	MOPS, Sąd, specjalistyczne placówki służby zdrowia, PCPR

3. Wzmocnienie otoczenia, działania edukacyjno-informacyjne propagujące w społeczności lokalnej świadome postawy negujące i przeciwstawiające się zjawiskom przemocy w rodzinie.

ZADANIA	REALIZATORZY
Organizacja profesjonalnych szkoleń o skutecznych metodach zapobiegania i powstrzymania przemocy domowej dla kadry placówek działających w otoczeniu zagrożonych środowisk	MOPS, placówki oświatowe, KPP, kuratorzy, GKRPA
Realizacja projektów edukacyjno-informacyjnych dla dorosłych i dzieci	placówki oświatowe, GKRPA, parafie, organizacje pozarządowe, MOPS

w zakresie występowania, zapobiegania i ochrony przed zjawiskiem przemocy domowej oraz możliwości uzyskania pomocy	
Udział w kampaniach informacyjnych mających na celu: uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy, zwiększanie wiedzy i informacji o nieagresywnych sposobach rozwiązywania konfliktów, realizowanie programów edukacyjnych o prawidłowych reakcjach wobec zjawiska przemocy rówieśniczej	Gmina Jawor, MOPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, parafie, lokalne media

V. Finansowanie Gminnego Programu.

Zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie są i będą finansowane corocznie z budżetów jednostek realizujących Program, zgodnie z ustalonymi harmonogramami działań. Zadania ujęte w Gminnym Programie mogą być finansowane z funduszy strukturalnych i programów wspólnotowych Unii Europejskiej, grantów i dotacji konkursowych i wszelkich innych źródeł finansowania. Organizacje pozarządowe środki finansowe na realizację przyjętych przez siebie zadań czerpać będą przystępując do konkursów ogłaszanych przez jednostki samorządowe każdego szczebla w oparciu o ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

VI. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu.

Bieżącą oceną Gminnego Programu i jego procedur zajmuje się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworze w porozumieniu z Zespołem Interdyscyplinarnym. Poszczególne działania i procedury podlegać będą monitoringowi, mającemu na celu stałą, poprawę efektywności i szybkości reakcji na zaistniałe przypadki przemocy. Corocznie Gminny Program poddany zostanie ewaluacji dokonywanej na podstawie analizy materiałów sprawozdawczych i mierzalnych wskaźników Programu. Ewaluacji poddane ocenie zostaną rezultaty uzyskane w wyniku porównania z następującymi wskaźnikami:

- liczba rodzin zarejestrowanych i zdiagnozowanych, jako środowiska zagrożone występowaniem zjawisk przemocy, w stosunku do ubiegłego roku,
- liczba wdrożeń procedury „Niebieskiej Karty”,

- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia pomocy,
- główne przyczyny występowania przemocy,
- liczba rodzin i osób objętych terapią,
- liczba zarejestrowanych rodzajów przemocy,
- liczba interwencji kryzysowych, w tym liczba osób, którym udzielono zastępczego schronienia i innych form pomocy,
- liczba sprawców objętych programami korekcyjnymi,
- liczba szkoleń dla kadry służb pomocy społecznej i innych podmiotów-realizatorów Programu,
- liczba wdrożonych programów edukacyjnych,
- liczba kampanii informacyjnych w środowisku lokalnym,
- liczba rodzin, w których udało się rozwiązać problem przemocy w rodzinie lub złagodzić jego skutki na tyle, aby umożliwić rodzinom prawidłowe funkcjonowanie w środowisku.